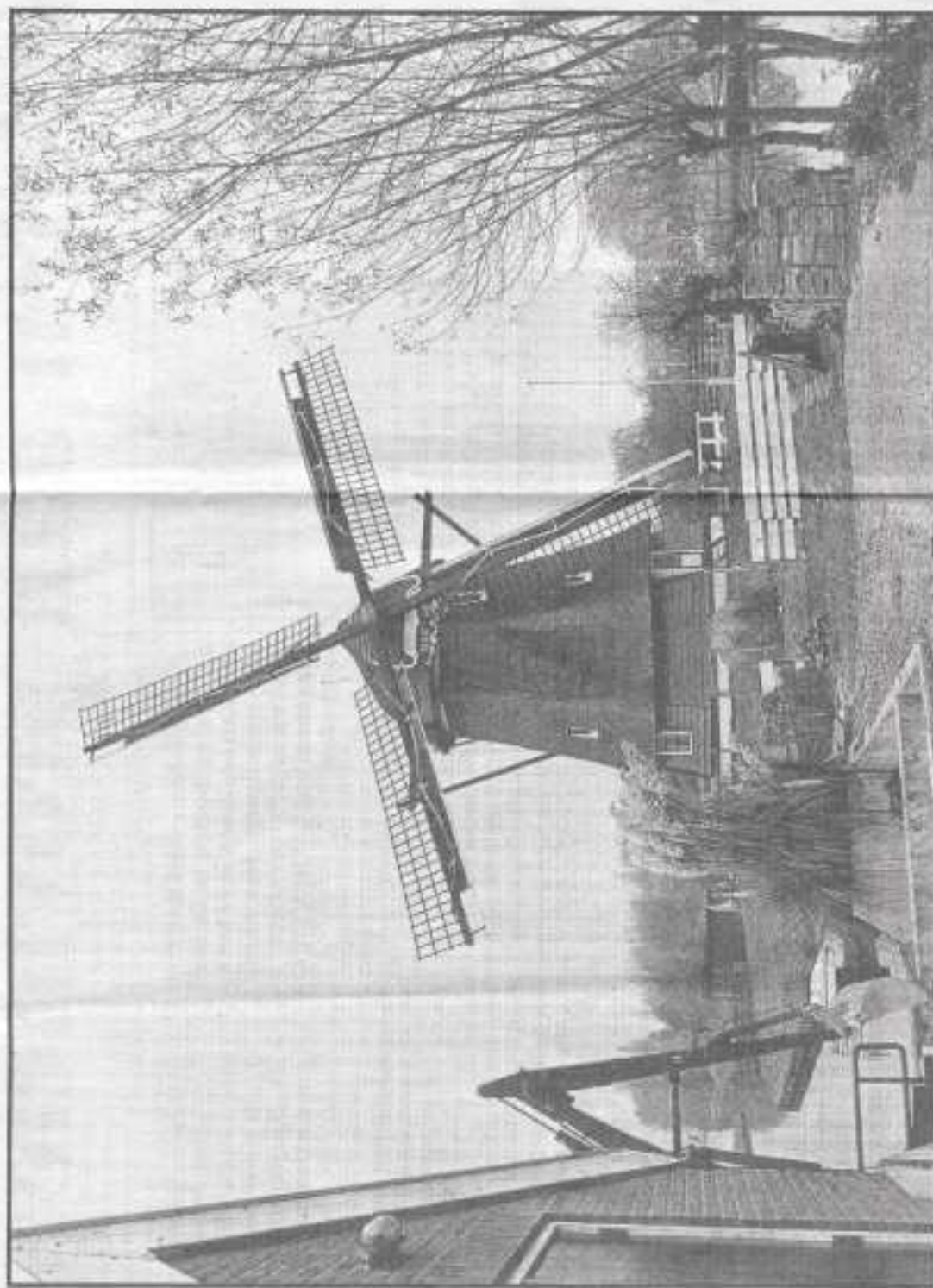

UITGEEST — De twee Uitgeester poldermolens De Dog en De Dorregeester staan komende woensdag in de rouw. De vrijwillige molenaars herdenken hiermee een rampzalige gebeurtenis die zich precies een eeuw geleden voltrok. De voorgangers van de twee huidige molens brandden op 6 december 1895 tot de grond toe af. Drie molenaarskinderen vonden daarbij de dood. Ook een getuige overleed ter plekke.

De Dog en De Dorregeester dragen allebei het jaartal 1896. Dat kan geen toeval zijn. De twee poldermolens in Uitgeest zijn in hetzelfde jaar herbouwd na een alles vernietigende brand op 6 december 1895 in de oude Dog en oude Dorregeester. Het is een zwarte dag in de geschiedenis van Uitgeest die niet onopgemerkt voorbij mag gaan, vinden Rik van de Kemp en Jan Dam. De vrijwillige molenaars van De Dog willen de herinnering aan de ramp levend houden en zetten hun molens precies honderd jaar later in de rouwstand. Hun collega's van de Dorregeester, Joop van Eerden, Reijer Kogor en Jan van Diepen, doen hetzelfde.

Noodweer

Van de Kemp vertelt dat Noord-Holland op 6 december 1895 geteisterd werd door noodweer. Er is sprake van hoogwater in de toenmalige Zuiderzee, een omgewaaste watermolen bij Nieuwedam en een bliksem-inslag in de muelmalen De Otter in Otterleek. Ook boven Uitgeest barst een zware onweersbui los. Volgens de overlevering klinkt 's middags half drie een felle donderklap. De blik-

sem treft De Dog en De Dorregeester. Twee molens in de brand door één bliksemschicht. Van de Kemp: De houten molens met hun rieten bedekking worden volledig in de as gelegd.

Het verlies van twee molens is een ramp op zich. Daarbij kwam nog eens het persoonlijk drama voor de gezinnen die in de molens woonden. In De Dog bleven de kinderen Cornelia (3) en Anna (11) Oufjevaar dood. In de Dorregeester kwam Anna Delfje (13) om het leven.

Voorts was er nog de Uitgeester Jacob Smit (71) die bij het zien van de vuurzee dood neervalt. Een bewaard gebleven bidprentje van Anna Delfje herinnert aan het onheil. Van de Kemp toont een kopie en wijst op de foutief gespelde naam (Deijlen). „Deijle en Oufjevaar waren bekende molenaarsfamilies. Het moet een klap zijn geweest voor het hele dorp.” De Dog en De Dorregeester zijn binnen een jaar herbouwd, aldus Van de Kemp, wijzend op het jaartal 1896 dat is vermeld in het riet en op de baard van

De Dog. „Haast was geboden, want zonder molen staat de polder binnen de kortste keren blank.”

Van de Kemp meldt dat de polderbesturen snel noodmaatregelen troffen. Zo werd een locomobiel aangerukt, een stoommachine om het water uit de polder te slaan. Intussen ontwierp de Zaanse molenmaker Vredenduin twee nieuwe molens. De herbouw van De Dorregeester kostte zeventien duizend gulden. De Dog was iets duurder, aldus Van de Kemp.

De twee poldermolens, die volgend jaar een eeuw oud zijn, zijn van dezelfde ontwerper en lijken dan ook op elkaar als twee druppels water. Van de Kemp: „De Dog is met een vlucht van 25,5 meter wat fors-er dan De Dorregeester die een vlucht heeft van 22 meter. De Dog bemaalt de Castricummerpolder en die is groter dan de Dorregeesterpolder”, licht hij toe. „Voor de rest zijn ze vrijwel eender. Het zijn acht-kante, buitenkruisende poldermolens van hetzelfde type als hun voorgangers. Het is wel zo

Brand en doden op rampdag worden na eeuw herdacht

◁ De molen De Dog in Uitgeest komt woensdag in de rouwstand te staan.

▽ Rik van de Kemp bezig met de wieken van de herbouwde Uitgeester poldermolen De Dog, die honderd jaar geleden in brand vloog en waarbij twee kinderen het leven lieten.

Foto's Studio Goedheer

dat de nieuwe Dog nooit meer bewoond is geweest. De molen naar nam zijn intrek in een apart huisje bij de molen." Van de Kemp legt uit hoe een molen in de rouw staat. "De normale ruststand is als de wiek of end, loodrecht naar beneden wijst. Voor de rouwstand draait de molen naar de verticale wiek vijftien graden tegen de klok in. De wiek komt dus iets uit het lood te staan, in de normale draairichting." De molenaar voegt het woord bij de daad. Hij duwt de wiek iets voorbij de laagste stand. "De wieken staan op gaan", bekijkt Van de Kemp het resultaat. "Een leek valt het amper op, maar als er een kenner langs rijdt, word ik vanavond vast en zeker gebeld met de

vraag wat er aan de hand is." De rouwstand is zonder ander uiterlijk vertoon zoals een zwarte vlag. Van de Kemp: In de Zaan werkten men wel met houten borden op de wiek. Uit het aantal borden was af te leiden of de molenaar zelf dood was, dan wel een nabij of ver familielid. Dit gebruik is in Uitgeest onbekend.

Wel kende men de vreugdestand, bij een bruiloft of geboorte. Dan wordt de verticale wiek de andere kant op gedraaid: vijftien graden met de klok mee. De molen staat dan op kop mee. "Woensdag zetten de molenaars De Dog en De Dorregeester in de rouw. Dank zij het open landschap is de wiekenstand tot kilometers ver in de omtrek af te lezen.